

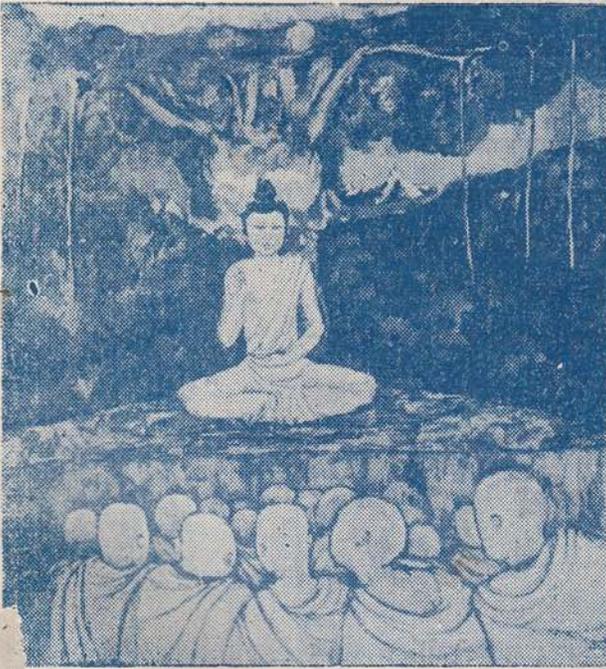
तमो तस्स भगवतो भरहतो सम्मा सम्बुद्धस्स

आनन्दभूमि

THE ANANDA-BHOOMI

The only Buddhist Monthly Magazine of Nepal

बुद्धधर्म सम्बन्धी एक मात्र मासिक पत्रिका

सकिमिला पुद्दी

एक प्रतिको रू. २१-
वार्षिक शुल्क २०१-
आजीवन शुल्क २००१-

बुद्धधर्मको उपलक्ष्यमा शशिकला तिवारीद्वारा
प्रवर्तित चित्रकला

बुद्धसम्बन्ध २५२८

नेपाल सम्बन्ध ११०५

वर्ष १२

कार्तिक पूर्णिमा

कञ्चला ह्व

अंक ७

विक्रम सम्बन्ध २०४१

1984 A D,

VOI, 12

कार्तिक

NOV.

NO.7

बिहार गुठीका श्रद्धालुवर्ग

(आनन्दकुटी बिहारगुठीको गत वार्षिक समारोहमा चन्दा दिने चन्दादाता)

१. धर्मेय भिक्षु अनिरुद्ध महास्वबिर-	२२००।-	१७. सुवर्ण शाक्य, अँ वहाल-	१००।-
२. श्री इच्छाहर्ष वज्राचार्य, ग्युरोड-	१००१।-	१८. धर्मदास उपासक' स्वाछपू-	३००।-
३. धर्मवीर शाक्य, सेतो दरबार, कमल	१००१।-	१९. बज्रराज शानय, ल. पु.-	२००।-
४. लोकदर्शन वज्राचार्य, कमलाक्षी-	१००१।-	२०. शीलवहादुर वज्राचार्य, ताहाचस-	२००।-
५. भक्तिदास श्रेष्ठ, लाजिम्गाट-	१०००।-	२१. पूर्णकाजि तुलाधर, भोटाहिटी-	२००।-
६. प्रेमकृष्ण श्रेष्ठ, क्षेत्रपाटी-	१०००।-	२२. अष्टरत्न शाक्य, ग्युरोड-	२००।-
७. मोतिलाल शिष्टकार, जावलाखेल-	१०००।-	२३. माणिकरत्न कंसाकार, ग्यठ-	२००।-
८. बौध्मान द्विसिग्वाग्जे, ज्याठा-	१०००।-	२४. श्रौतिकजि तुलाधर	२०१।-
९. श्रीमती विमला वज्राचार्य, आ. कु. वि-	५०२।-	२५. नानीमाइ स्थापित, वटु-	२४१।-
१०. अननारिका विरति, किडोल-	५००।-	२६. हेराकाजी मुद्काः, नागवहाल, ल. पु. -	१०१।-
११. अन्नारिका सुमना, तुँछे-	५००।-	२७. भाइकाजि रजित, मजिपाट-	१०१।-
१२. भक्तिलाल श्रेष्ठ, थापाथली-	५००।-	२८. बहादुर शाक्य, महाबोड, ल. पु-	१००।-
१३. रत्नवहादुर वज्राचार्य आनन्दकुटी बिद्यापीठ	५००।-	२९. शाक्यमुनि सिक्रीकार, भोटेवहान-	१००।-
१४. तीर्थनारायण मानन्धर, कमलाक्षी-	१००।-	३०. पशुपति श्रेष्ठ-	१००।-
१५. पुरुषोत्तम " " -	३००।-	३१. चार्लस प्रधान, मित्रघाकं-	१०।-
१६. बेजारत्न उपासक, टेवहाल-	१००।-		

विषय-सूचि

बुद्ध-वचन	१	२०३६ सालको शैलिक भ्रमण	१५
निगण्ठ-विषय अभय राजकुमार	२	मगवान् बुद्धः ईसाई धर्म	१७
बौद्धधर्मको छोटो परिचय	३	जि धारण वैचचना शास्ता ।	२०
बुद्धलाई भेट्नेछौं	४	बःत सुरक्षित या	२१
इयाय अम्मानुअम्म पटिपत्तिया	५	सम्पादकीय	२३
अम्पादकलाई चिठी	११	बौद्ध-गतिविधि	२४
तपाईलाई थाहा छ कि ?	१३		

आनन्दकृष्ण

प्रधान-सम्पादक
भिक्षु कुमार काश्यप

सम्पादक
सुवर्ण शाक्य

ध्यवस्थापक
भिक्षु मैत्री

प्रकाशक
आनन्दकृष्ण विहारगुठी
स्वयम्भू, काठमाडौं
फोन नं. १-१४४२०

महावग्ग-विनयपिटकवाटः-

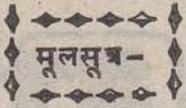
“अथ भिक्षवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अथाय
हिताय सुखाय देवमनुस्सानं । वेसेथ भिक्षवे
धम्मं आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परिपोसान
कल्याणं सात्थं सब्यञ्जनं केवलं परिपुणं
परिसुहं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको लागि
विश्वमाथि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको हित, सुख
र कामको लागि संचार गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य
र अन्त्य समयसम्म कल्याण हुने छर्मेको अर्थ र भाव सहित
उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्धि ब्रह्मचर्य (धर्म)को प्रकाश
गर ।

तालीम पाएको हात्तीलाई संग्राममा लैजान्छ । त्यस्तो हात्तीमा राजाले चढ्छ ।
मनुष्यको बीचमा आत्मदमन हुने व्यक्ति श्रेष्ठ हुन्छ जसले कटुवाक्यलाई सहन गर्दछ ।

निगण्ठ-शिष्य अभय राजकुमार

एक समय भगवान् राजगृहस्थित वैष्णवको कल-
न्दकनिवापमा वस्नुभएको थियो ।

त्यस समय अभय राजकुमार जहाँ निगण्ठ-नाटपुत्र
थिए त्यहाँ गए । त्यहाँ पुगेपछि निगण्ठ-नाटपुत्रलाई
अभिवादन गरी एक छेउमा बसेका अभय राजकुमार
लाई निगण्ठ-नाटपुत्रले यसो भने-

“आऊ, राजकुमार ! श्रमण गौतमलाई तिमीले
वाद आरोप लगाऊ । अनि ‘अभय राजकुमारले त्यस्ता
महान्-ऋद्धिसम्पन्न तथा प्रभावशाली श्रमण गौतमलाई
वाद आरोप गरे’ भन्ने तिम्रो कल्याण कीर्तिशब्द आका-
शमा फैलिनेछ ।”

अनु. भिक्षु अमृतानन्द

“भन्ते ! कसरी त्यस्ता महान् ऋद्धिसम्पन्न प्रभाव-
शाली श्रमण गौतमलाई मैले वाद आरोप गर्ने ?”

“आऊ राजकुमार ! जहाँ तिम्रो श्रमण गौतम
छन् त्यहाँ जाऊ र श्रमण गौतमलाई यसो भन-

“भन्ते ! के तथागतले त्यस्तो वचन बोल्नुहुन्छ ?
जुन वचन अर्कालाई अप्रिय तथा अमनाप (= मन्
नपर्ने) हुन्छ ।”

“यदि यस्तो सोधदा श्रमण गौतमले तिम्रीलाई
राजकुमार ! तथागतले त्यस्तो वचन बोल्न सक्छन् जुन

वचन अर्कालाई अप्रिय तथा अमनाप हुन सक्छ भन्दछन्
भने तिम्रीले उनलाई यस्तो भन-

‘भन्ते ! त्यसोभए यहाँ पृथकजनसँग तपाईंको के
विशेषता रह्यो त ? पृथक्जनले पनि त्यस्तो वचन बोल्छ
जुन वचन अर्कालाई अप्रिय तथा अमनाप हुन्छ ।’

“यदि यस्तो सोधदा श्रमण गौतमले- राजकुमार !
तथागतले त्यस्तो वचन बोल्दैन जुन वचन अर्कालाई
अप्रिय तथा अमनाप हुन्छ’ भन्छन् भने अनि तिम्रीले
उनलाई यस्तो भन-

‘भन्ते ! त्यसोभए तपाईंले- ‘देवदत्त आपायिक
(= अपायगामी) हुन्, देवदत्त अल्पस्वाधी (= कल्प
सम्पन्न नर्कमा रहने) हुन् र देवदत्त अचिकित्स्य
(= प्रतीकार गर्न नसक्ने) हुन्’ भनी देवदत्तको बारेमा
किन भविष्यवाणी गर्नुभएको त ? यी वचनहरूद्वारा
देवदत्त रिसाएका थिए असन्तुष्ट भएका थिए ।’

“राजकुमार ! यी दोधारे प्रश्नहरू सोधदा श्रमण
गौतमले त्यसलाई न निलन सक्नेछन् न उकेल्न सक्ने-
छन् । जस्तै- कुनै मानिसको घाँटीमा चारकुने फला-
मको टुक्रा राखिदिँदा उसले त्यसलाई न निलन सक्छ
न उकेल्न न सक्छ । राजकुमार ! त्यस्तै- तिम्रो यस
दोधारे प्रश्नलाई श्रमण गौतमले न निलन सक्नेछन्
न त उकेल्न न ।”

के भगवान्‌ले अप्रिय-वचन बोल्नुहुन्छ ?

“हवस् भन्ते !” भनी निगण्ठ-नाटपुत्रलाई प्रत्युत्तर दिई निगण्ठनाटपुत्रलाई अभिवादन तथा प्रदक्षिणा गरी अभय राजकुमार जहाँ भगवान् हुनुहुन्थ्यो त्यहाँ गए र भगवान्‌लाई अभिवादन गरी एक छेउमा बसेका अभय राजकुमारले सूर्यलाई (=समय) हेरी यस्तो विचार गरे—

“आज भगवान्‌लाई वाद आरोप गर्ने समय छैन । भोलि मेरै घरमा भगवान्‌लाई वाद आरोप गर्नेछु ।”

यति सोची उनले भगवान्‌सँग विन्ति गरे—

“भन्ते ! भगवान्‌ले भोलिको निमित्त भगवान् सहित चारजनाले मेरो भोजन स्वीकार गर्नुहोस् ।”

भगवान्‌ले तूष्णीभावद्वारा स्वीकार गर्नुभयो ।

अनि भगवान्‌ले निम्तो स्वीकार गर्नुभएको बुकी अभय राजकुमार आसनबाट उठी भगवान्‌लाई अभिवादन तथा प्रदक्षिणा गरी फर्केर गए । त्यस रात बितिसके पछि भगवान् पूर्वाण्ड समयमा चीवर पहिरी पात्र-चीवर ग्रहण गरी अभय राजकुमारको घर जानुभयो । त्यहाँ पुगेपछि त्रिच्छायाइराक्षेको आसनमा बस्नुभयो । त्यस पछि अभय राजकुमारले भगवान्‌लाई प्रणीत खादघ भोज्य अर्पित गरी सन्तुष्ट गराए । अनि भगवान्‌ले भोजन सिध्याई पात्रबाट हात हटाइसकेपछि अभय राजकुमारले एक होचो आसन लिई एक छेउमा बसेर भगवान्‌सँग विन्ति गरे—

“भन्ते ! के भगवान्‌ले त्यस्तो वचन बोल्नुहुन्छ ? जुन वचन अर्कालाई अप्रिय तथा अमनाप (=मन नपर्ने) होस् ।”

“राजकुमार ! यहाँ यकांशले (=सर्वथा, अपवाद बिना) बताउन सकिन्छ ।”

“भन्ते ! यहीं नै निगण्ठको नाश भयो ।”

“राजकुमार ! किन तिमीले यस्तो भन्दैछौ ? ‘यहीं नै निगण्ठको नाश भयो ।’”

“भन्ते ! यहाँ म निगण्ठ-नाटपुत्रकहाँ गएँ । त्यहाँ पुगेपछि निगण्ठ-नाटपुत्रलाई अभिवादन गरी एक छेउमा बसेँ । भन्ते एक छेउमा बसेको मलाई निगण्ठ-नाट-पुत्रले यस्तो भने—

‘आऊ राजकुमार ! तिमीले श्रमण गीतमलाई वाद आरोप गर । अनि ‘अभय राजकुमारले त्यस्ता महान् ऋद्धि-सम्पन्न त्यस्ता प्रभावशाली श्रमण गीतमलाई वाद आरोप गरे’ भन्ने कीर्तिशब्द आकाशमा फैलिनेछ ।’

“भन्ते ! यस्तोभन्दा मैले निगण्ठ-नाटपुत्रसँग सोधेँ— भन्ते ! कसरी त्यस्ता महान् ऋद्धिसम्पन्न त्यस्ता प्रभावशाली श्रमण गीतमलाई मैले वाद आरोप गरूँ ?’

(अनि निगण्ठ-नाटपुत्रले मलाई यस्तो भने)— ‘आऊ राजकुमार, तिमी जहाँ श्रमण गीतम छन् त्यहाँ जाऊ, र ‘भन्ते ! के तथागतले त्यस्तो वचन बोल्नुहुन्छ ?’

जुन वचन अर्कालाई अप्रिय तथा अमनाप होस् ।’ भनी सोध । यदि यस्तो सोध्दा तिमीलाई श्रमण गीतमले ‘राजकुमार ! तथागतले त्यस्तो वचन बोल्न सक्छ जुन

वचन अर्कालाई अप्रसन्न तथा अमनाप हुन सक्छ’ मनी भन्छन् भने अनि तिमीले उनलाई यस्तो भने— भन्ते ! त्यसो

भए यहाँ पृथक्जनसँग तपाईंको के विशेषता रह्यो त ? पृथक्जनले पनि त्यस्तो वचन बोल्छ जुन वचन अर्कालाई

अप्रसन्न तथा अमनाप हुन्छ ।’ यदि यस्तो सोध्दा तिमीलाई श्रमण गीतमले ‘राजकुमार ! तथागतले न त्यस्तो वचन बोल्छ जुन वचन अर्कालाई अप्रसन्न तथा अमनाप हुन्छ’ भनी भनेमा अनि तिमीले उनलाई यसो भने—

भन्ते ! त्यसोभए तपाईंले ‘देवदत्त आपायिक हुनु,

देवदत्त कल्पस्थायी हुन् र देवदत्त अचिकित्स्य हुन्' भनी देवदत्तको बारेमा किन भविष्यवाणी गर्नुभएको त ? यी वचनहरूद्वारा देवदत्त रिसाएका थिए, असन्तुष्ट भएका थिए।' राजकुमार ! यी दोधारे प्रश्नहरू सोधदा श्रमण गीतमले त्यसलाई न निलन सक्नेछन् न उकेलन नै सक्छन् । जस्तै- कुनै मानिसको घाँटीमा चारकुने फलामको टुक्रा राखिदिदा उसले त्यसलाई न निलन सक्छ न उकेलन नै सक्छ । राजकुमार ! त्यस्तै तिम्रो यस दोधारे प्रश्नलाई श्रमण गीतमले न निलन सक्नेछन् न त उकेलन नै ।"

अप्रिय पनि बोल्न सक्छ

त्यसबखत अभय राजकुमारको काखमा दूधे बालक थियो । अनि भगवान्ले अभय राजकुमारसँग सोध्नु- भयो-

'राजकुमार ! यदि तिम्रो प्रमादले वा धाईको प्रमादले यो बालकले कुनै काठको छेस्का वा कुनै गोर्खा मुखमा राख्यो भने त्यसबखत तिम्री के गछौं ? मसमा तिम्री के भन्छौ ?'

'भन्ते ! (मुखबाट) बाहिर निकाल्नेछु । यदि पहिले नै बाहिर निकाल्न सकिन भने- बायाँ हातले (बालकको) शिर समाती दाहिने हातको औंला (चौर औंला) बढ्याएर रगत आएतापनि बाहिर निकाल्नेछु ।

'त्यस्तो गर्नको कारण के त ?'

'भन्ते ! कुमारप्रति मेरो दया भएको ले ।'

'राजकुमार ? त्यस्तै- (१) जुन वचन अभूत, असत्य तथा अनर्थसंहित छ भन्ने तथागतलाई थाहा छ तर- त्यस्तो वचन बोल्दा अर्कालाई अप्रिय अमनाप हुन्छ भने- त्यस्तो वचन तथागतले बोल्दैन । (२) जुन वचन भूत, सत्य तर अनर्थसंहित छ भन्ने तथागतलाई

थाहा छ तर- त्यस्तो वचन बोल्दा अर्कालाई अप्रिय अमनाप हुन्छ भने- त्यस्तो वचन तथागतले बोल्दैन । (३) जुन वचन भूत, सत्य तथा अनर्थसंहित छ भन्ने तथागतलाई थाहा छ तर- त्यस्तो वचन बोल्दा अर्कालाई अप्रिय अमनाप हुन्छ भने- त्यस्तो वचन बोल्नमा तथागत कालज्ञ (= उचित अनुचित समय विचार गर्ने) हुन्छ । (४) जुन वचन अभूत, असत्य तथा अनर्थसंहित छ भन्ने तथागतलाई थाहा छ तर- त्यस्तो वचन बोल्दा अर्कालाई प्रियमनाप (= मनपर्ने) हुन्छ भने- त्यस्तो वचन पनि तथागतले बोल्दैन । (५) जुन वचन भूत, सत्य तथा अनर्थसंहित छ भन्ने तथागतलाई थाहा छ तर- त्यस्तो वचन बोल्दा अर्कालाई प्रियमनाप हुन्छ भने- त्यस्तो वचन पनि तथागतले बोल्दैन । (६) जुन वचन भूत, सत्य तथा अनर्थसंहित छ भन्ने तथागतलाई थाहा छ तर- त्यस्तो वचन बोल्दा अर्कालाई प्रियमनाप पनि हुन्छ भने- त्यस्तो वचन बोल्नमा तथागत कालज्ञ हुन्छ ।

'सो किनभने ?'

'राजकुमार ? सत्यप्रति तथागतको दया भएको ले ।'

प्रश्न बनाई सोध्छन्

'भन्ते यहाँ क्षत्रीय पण्डितहरू, ब्राह्मण पण्डितहरू, गृहपति पण्डितहरू, तथा श्रमण पण्डितहरूले प्रश्नहरू बनाई तथागत कहाँ आई सोध्छन् । भन्ते ? के त्यसको उत्तरको निमित्त- ज-जसले म कहाँ आई जुन जुन प्रश्नहरू सोध्नेछन् उनीहरूलाई मैले 'यस्तो यस्तो उत्तर दिनेछु' भनी भगवान्ले पहिले नै मनमा परिवर्तकना गर्नुहुन्छ कि अथवा त्यसै अवस्थामा (उत्तरको) ज्ञान हुन्छ ?'

'राजकुमार ? त्यसोभए म तिमिसँग एक प्रश्न

सोधनेछु । तिमिलाई जरतो लाग्छ त्यस्तो जवाफ दिनु । राजकुमार ? के तिमि रथको अङ्ग-प्रत्यङ्गको बारेमा चतुर छौ ? यसमा तिमि के भन्छौ ?”

‘छु । भन्ते ? म रथको अङ्ग प्रत्यङ्गको बारेमा चतुर छु (जान्दछु) ।’

“राजकुमार ? तिमिले भन कि यदि तिमिसँग कसैले— ‘रथको अङ्ग-प्रत्यङ्ग भनेको के हो ?’ भनी सोधेमा तिमिले— ‘जसले म कहाँ आई यस्तो सोध्नेछ उसलाई मैले यस्तो उत्तर दिनेछु’ भनी पहिले नै मनमा परिवर्तनना गछौ कि अबवा त्यसै अवस्थामै (तिमी लाई) ज्ञान हुन्छ ?”

“भन्ते ! म रथक हूँ । मलाई रथ सम्बन्धी अङ्ग प्रत्यङ्गको बारेमा जन्मै ज्ञान छ । रथ सम्बन्धी सबै अङ्ग प्रत्यङ्गको बारेमा मलाई राम्रै सँग ज्ञान छ । त्यसो हुनाले त्यसै अवस्थामै मलाई ज्ञान हुन्छ ।”

“राजकुमार ? त्यस्तै— जो ती क्षत्रीय पण्डितहरू ब्राम्हण पण्डितहरू, गृहस्थी पण्डितहरू तथा भ्रमण पण्डि-

तहरूले प्रश्नहरू बनाई तथागतकहाँ आई प्रश्न सोध्छन्— (त्यसको उत्तर) त्यसै अवस्थामै ज्ञान हुन्छ ।

“किनभने ? —

“राजकुमार ? तथागतलाई धर्म-धातु (चित्त विषय) सम्बन्धी राम्ररी सुप्रतिवेध छ (— ज्ञान छ) । धर्म धतु सम्बन्धी सुप्रतिवेध भएको हुनाले नै तथागतलाई त्यसै अवस्था मै (उत्तरको) ज्ञान हुन्छ ।”

यस्तो भन्नुहुँदा— अभय राजकुमारले भगवान्सँग विन्ति गरे—

“धन्य ? धन्य ? भन्ते, जस्तै— घोप्टेकोलाई उत्तानो पारिदिदा हावेकोलाई उघािदिदा बाटो भुलेकोलाई बाटो देखाइदिदा अन्धकारमा तेलको बत्ती बालिदिदा— आँखा हुनेहरूले रूप देखे झैं भगवान्ले मलाई अनेक प्रकारले धर्म प्रकाश पारिदिनुभयो । भन्ते । अब म भगवान्को शरणमा पछुं धर्म तथा भिक्षु सङ्घको पनि आजकै जीवनभर शरणमा आएको उपासक हो भनी भगवान्ले मलाई स्वीकार गर्नुहोस् ।”

— रुम [मौलाना]

“क्रोध र कामले मानिसलाई अन्धा बनाइदिन्छ र उसलाई उसका सही मार्गबाट भटकाइदिन्छ ।”

बौद्ध धर्मको छोटो परिचय

भगवान् बुद्ध, ५६३ ई. पूर्व जन्मनु भै वहाँले ५३८ ई. पूर्वमा यशोधरासँग विवाह गर्नुभयो । ५३४ ई. पूर्वमा गृहत्याग, ई. पूर्व ५२८ मा बुद्धत्व प्राप्ति र ई. पूर्व ४८३ मा ८० वर्षको उमेरमा कुशीनगरमा निर्वाण हुनुभयो । भगवान् बुद्धले बुद्धत्व प्राप्त गरेर ४५ वर्ष बौद्धधर्म प्रचार गर्नुभयो भनेर इतिहासको पानाले बताइराखेको छ । वहाँको मृतशरीरलाई कुशीनगरको मल्ल राजाले र भिक्षुसंघले दाह संस्कार गरेको थियो । त्यसपछि जो बचेको अस्थिधातु थियो आठ देशका राजाहरूले बाँडेर लगे र आफ्नो आफ्नो देशमा भगवान् बुद्धको अस्थिधातुलाई चैत्य बनाएर पुजन थाले ।

तीर्थराज मोक्तान, धरान

भगवान् बुद्धको पवित्र धर्म अनुसार आत्मा, ईश्वर र वेदलाई स्वतः प्रमाण नमान्नु र जीवन यहीँ सीमित नमान्नु भनेर लाखौँ प्रमाण दिँदै व्याख्या गरिएको बौद्ध ग्रन्थहरूमा पाइन्छ । गृहस्थी त्रिशरण पञ्चशील, अष्टशील र भिक्षुहरूले २२७ शीलको पालन गर्नु पर्ने कुरा पाइन्छ । गृहस्थीहरूले परिस्थिति अनुसार पञ्चशील र अष्टशील पालन गर्नुको साथै चरित्र पवित्र हुनु, शुद्ध बिचारको हुनु, समाजसेवी हुनु, र रोगीको

सेवा गर्न नै अथाह सागरबाट मुक्त पाउने एक मात्र मार्ग (धर्म) हो भन्दै लाखौँ प्रमाणको साथ व्याख्या गरेको पाइन्छ । भगवान् बुद्धले मूर्तिपूजा र पूजारीको छण्डन गर्दै महापरिनिर्वाण सूत्रमा आनन्द भिक्षुलाई भन्नुभएको छ ।

बुद्धको पूजाको बारेमा चिन्ता गर्नुपर्दैन, पूजा गर्नु भिक्षुहरूको काम होइन भन्नुभएको छ । भगवान् बुद्धका यी पवित्र उपदेशहरू जेजति थिए मौखिक नै थिए । पछि वहाँका शिष्यहरूले पवित्र उपदेशहरूलाई संग्रह गरी ग्रन्थको रूप दिएका हुन् । भगवान् बुद्धको महापरिनिर्वाण पछि काश्यप उपालि र आनन्द शिष्यहरूले राजगृहमा अजातशत्रुको संरक्षणमा ठूलो सम्मेलनको आयोजना गराए जसमा भगवान् बुद्धका सम्पूर्ण उपदेशहरूको संग्रह भयो । यो उपदेश संग्रह पालि भाषामा छ । यो तीन भागमा विभाजित हुनाले यसलाई त्रिपिटक भनिन्छ । सुत्तपिटक, विनयपिटक र अभिधम्म पिटक तीन पिटक हुन् । भगवान् बुद्धका शिष्य उपालिको सहायताबाट विनयपिटक र आनन्दको सहायताबाट सूत्रपिटक संकलन भयो । सुत्तपिटक अष्टगंतको मात्रिका नामक दार्शनिक ग्रन्थको विस्तारपछि अभिधम्म पिटकको निर्माण भयो । यी तीन पिटकहरू बुद्धधर्मका मूल जरा हुन् । सुत्तपिटकमा भगवान् बुद्धका उपदेशहरू, विनयपिटकमा भिक्षु भिक्षुणीहरूको नियम उपनियम

सम्प्रदायी र अभिधम्म पिटकमा दार्शनिक सिद्धान्तहरूको प्रतिपादन छ । सुत्त पिटकमा पाँच निकायहरू छन् । दीर्घनिकाय, मज्झिमनिकाय, संयुतनिकाय, अंगुत्तर निकाय र खुट्टक निकाय । पछि करीब ३८३ ई. पूर्व तिर कालाशोक राजाको संरक्षणमा वैशालीको बालुकाराममा रेवत महास्थविरको नायकत्वमा द्वितीय सम्मेलन भयो । यस सम्मेलनमा भिक्षुहरूका बीच विनय नियम बारे मतभेद भयो । यसलाई समाधान गर्नेको निमित्त प्रयत्न भयो तर सफल भएन । अनि रेवत महास्थविर र सर्वकामी महास्थविरले यस महास्थविरहरूको परम्परालाई नमानेर एउटा अर्कै समितिको आयोजना गरे जसमा करीब १००० भिक्षु सम्मिलित थिए । यिनीहरूको मेजरिटि भएकोले यिनीहरूले अफूलाई महासाधिक भन्न थाले । यो सर्वास्तित्वाद (आत्मवाद) भयो र प्राचीनहरू अनात्मवाद धेरैवादी भए । चैत्यवादी निकाय धान्यकूटमा थियो । (आन्ध्र प्रदेश) त्यसैले त्यहाँ पूर्व सैलिप्र, अपर सैलिप्र सिद्धार्थक राजगिरी नामक बौद्ध सम्प्रदायहरू थिए । यही सर्वास्तित्वादबाट महायानको विकास ईस्वीसवत्को आरम्भमा भयो । यसरी नै बुद्धधर्मका शाखा उपशाखा देश विदेश फैलिदै गयो ।

ईस्वीको चतुर्थशताब्दीतिर तन्त्रयान, वज्रयान, यसै महायान शाखाबाट विकसित भयो र आठौं शताब्दीमा आएर ८४ सिद्धहरूको परम्पराको प्रादुर्भावको साथै वज्रयान पनि आफ्नो विकासको गोरेटोमा पुग्यो । प्राचीन बौद्धधर्म धेरैवादीमा सम्मिलित गर्नुको लागि सम्राट् अशोकले पनि तृतीय धर्मसम्मेलन राख्नुभएका थियो । सम्झौता नहुँदा स्थविरवाददेखि निकालिदियो र सर्वास्तित्वाद र अरू मिलेर आफ्नो समा नालन्दामा राख्यो । त्यसपछि सर्वास्तित्वादले आफ्नो केन्द्र नालन्दामा

राख्यो (बनायो) । बौद्धधर्मानुयायी राज्यलाई हटाएर ब्राह्मण मतानुयायीले १८८ ई. पूर्वमा आफ्नो राज्य स्थापित गर्‍यो । त्यतिखेर बौद्ध निकायहरूलाई मगध छोडेर अरू ठाउँमा केन्द्र बनाउन कर लाग्यो । सर्वास्तित्वादीहरूले मथुरा छेउको गोवरधन पर्वतमा आफ्नो केन्द्र बनाए । त्यही समयमा सर्वास्तित्वादले आफ्नो पिटकलाई संस्कृतिको रूप बनायो । यो भारतको इतिहासमा अत्यसर्वास्तित्वादको नामले प्रसिद्ध छ । पछि कुषाण राजाले सर्वास्तित्वादको केन्द्र मथुराबाट हटाए र काश्मीर र गंधारको सर्वास्तित्वादलाई मूलसर्वास्तित्वाद भनिन्छ । सम्राट् कनिष्कको पालामा चौथो धर्मपरिषद् बस्यो । लालचीद्वारा फट भएका सर्वास्तित्वादको बहुमतले गर्दा उनीहरूको भनाइ अनुसार टिपिकको विस्तृत रूपमा टीका बनायो त्यो टीकाको नाम बिभाषा राख्यो, यस कारण मूल सर्वास्तित्वादको दोस्रो नाम वैभाषिक राख्यो । यसरी मूल सर्वास्तित्वादबाट महायानको उत्पत्ति भयो । उनीहरूले वैपुल्य अद्वैतसक सूत्रलाई आफू आफ्नो सूत्राटिक बनाए किनकि विनयपिटक मूलसर्वास्तित्वादले राख्यो ।

महायानबाट वज्रयान सहजयानको १२ औं शताब्दीमा जोडतोडसँग प्रचार प्रसार भयो । नालन्दा उदन्तपुरीको महावीरले सर्वास्तित्वादको विनयपिटक मान्यो । भोटिया भिक्षुहरू आज पनि यसैलाई मान्दछन् । सर्वास्तित्वादको विनय बोधिसत्व (महायान) को र वज्रयानको शील पालन गर्दछ । तर विनय र वज्रयानको शील परस्पर धेरै विरोधी छ । तिब्बत भोटमा वज्रयानी धर्मको प्रचार प्रसार (स्थापना) गर्ने आचार्य शान्तरक्षित हो । ६५० ईस्वीमा जन्म भएको शान्तरक्षित तिब्बतमा जानुभन्दा पहिला सम्राट् सृङ्चङ्ग गम्पो त्यहाँ थियो र बौद्धधर्ममा आस्था

इमाय धम्मानुधम्म पटिपत्तिया !

हामी बुद्धपूजा गर्छौं । त्रिरत्न वन्दना गर्छौं ।
क्रिश्चियनहरूले दश उपदेश (Ten Commandments) माने कै हामी पञ्चशील, अष्टशाल पालन गर्छौं ।

इमाय धम्मानुधम्म पटिपत्तिया बुद्धं पूजेमि !

इमाय धम्मानुधम्म पटिपत्तिया धम्मं पूजेमि !

इमाय धम्मानुधम्म पटिपत्तिया सधं पूजेमि !

र त्यसैले हामी बौद्धधर्म अनुसार शुद्ध चरित्रवान् एवं व्यावहारिक हुने प्रतिज्ञामा बद्ध छौं ।

व. आ. कनकद्वीप

त्यस्तै भगवान् गौतम बुद्धको अर्को नाम सिद्धार्थ हो । सिद्धार्थको अर्थ आपत्तो पत्तमा अडिग रहने सिद्धान्तका सिद्ध अर्थ हो । अतः बौद्धहरू मनसा, वाचा, कर्मणा व्यवहारमा सिद्ध भै बसेका हुन्छन् (?) यो हाम्रो बौद्ध विशेषता हो । अतः बौद्ध जगत्मा सम्पूर्ण रूपले शान्ति सद्भावना र सहयोगको राज्य हुन्छ भन्नुमा अत्युक्ति पर्दैन ।

हामी फेरि पनि इमाय धम्मानुधम्म पटिपत्तिया भन्ने सम्झौं । सिद्धान्ततः बौद्ध हुनेहरूले बौद्ध कर्ममा सक्रिय हुने प्रार्थना यो हो । बौद्ध भएपछि बौद्धजन बौद्धधर्म बौद्धकर्ममा सक्रिय रहन्छन् । शील अनुसार आफैले आफूलाई चारित्रिक शुद्धतामा राख्छन् । प्रसंगमा हामी भिक्षु संघको दिन चर्यामा हुने ऐतिहासिक संयम बारे उल्लेख गरौं ।

१. भगवान् बुद्ध अल्पाहारी (थोरै भोजनमा सन्तुष्ट हुने मानिस हुन् जो अल्पाहारको गुण बताउँछन् ।)

२. उनी आफूसँग भएको चीवरमा सन्तुष्ट हुन्छन् ।

३. जुन किसिमको भिक्षा मिल्छ उसैमा सन्तुष्ट हुन्छन् ।

४. जुन ठाउँ मिल्छ उही शान्तमय वातावरणमा रहन्छन् ।

५. एकान्तता उनको लागि प्रिय ठाउँ हो र हल्ला-बाट मुक्त भैरहने उनको विशेष स्वभाव हो ।

उपरोक्त किसिमका धेरै प्रसंगहरू हामी मज्झिम निकायमा पढ्न पाउँछौं । त्यस्तै, भगवान् बुद्धको भिक्षु संघमा कसरी शान्तमय वातावरण भैरहन्छ भन्ने उदाहरणको प्रसंग भगवान् बुद्ध र अजातशत्रुको भेटघात सम्बन्धी एक विवरण दीर्घ निकायको सामञ्जस्यफल सुत्तमा पनि पाइन्छ । साथै सच्चरित्रताको व्याख्याको लागि महापदान सुत्त (महापुरुषहरूको सच्चरित्र) वारे पनि हामी अध्ययन गर्न सक्छौं ।

यसरी हामी शील समाधि र प्रज्ञामा निरन्तर लागि रहने बौद्धहरू क्रमशः अज्ञानतामा, शीलको नाम मात्रमा र समाधिको नाममा होहल्लाको शिबिर खडा गरेर आडम्बरको बौद्ध समाज निर्माण गर्न लागेका त होइनौं के भन्ने प्रश्न कताकताबाट आइरहेको भान हुन्छ । बुद्धले न थाहा पाइकन अथवा न जानिकन पनि कुनै कुरामा लाग्नु ठीक छैन भनेका छन् । हामी भने जुन सुकै कुरामा पनि न जानेरै लागि रहेका छौं । अथवा भनौं हामी कतिपय उपासक उपासिकाहरूलाई "इमाय धम्मानुधम्म पटिपत्तिया" को मूल अर्थ नै थाहा छैन । तर संघं बुद्धपूजामा हामी यी श्लोकहरू पाठ गर्छौं । यहाँ निर हात्रा श्रद्धेय भन्तेहरूले पनि यस श्लोकको "टीका"

पढेकै होलान् अथवा जानेकै होखान् भनेर अथवा एक दुइपल्टको धर्मदेशनामा हामी बौद्धहरू व्यावहारिक हनुपर्छ भन्ने संकेतले मात्र व्याख्या गरेर अपना उपासक उपासिकाहरूलाई बोध गराएको देखिन्छ । अतः कायं पद्धतिमा हामी कुशल कर्म गर्न सक्ने भएका छैनौं र धेरै प्रतिशत बौद्धहरूको चरित्र, व्यवहार र धारणामा (Conception) धेरै नै अबोधताले घर गरेको पाइएको छ । यो कटु सत्य हो ।

उदाहरणका लागि यसै पंक्तिका लेखकले कतिपय उपासिकाहरूसँगको संवाबमा उनीहरूले षष्ठशील कं अर्थ नबुझेको पनि पाइयो ।

क्रमशः कष्टप्रद हुँदैगएको यस भौतिक बुगमा मानिसको जीवन महादुःखमा भर्सिँदैछ । आणविक हथियारले सुसाज्जित राष्ट्रहरूको एकै जना बहुलानेताको हातबाट मानव सभ्यतामा सिर्जेको यो संसार नष्ट हुने शतप्रतिशत सम्भव छ । यस दुर्दुर्लभ भौतिक उन्नतिमा हामीले हजारौं वर्षदेखि प्रतिष्ठित आफ्नो बौद्धपन बौद्ध सचचरित्रतार बौद्धधर्मको हेतु दौड्य थाल्यो भने हामी नक्कली बौद्ध मात्र हुने छौं ।

हाम्रो शील भावना "बहुजन हिताय" को लागि हो । आवेशमा जाएर बचनले हिंसा गर्नु पनि हिंसा हो जुन हामीलाई सुहाउँदैन, अदत्तादान (अर्काको चित्त दुखाइकन जवरदस्त लिनु) पनि हामीलाई सुहाउँदैन, सत्यकै नाममा अर्कालाई चुक्ल गरेर अथवा व्यक्ति व्यक्तिको आलोचना गरेर हिँड्नु पनि हामीलाई सुहाउँदैन, नचाहिने (अर्थ न वर्थको) सिद्धान्तका नसामा डुबिरहनु पनि हामीलाई सुहाउँदैन, आफूले ब्यभिचार गरेको छैन अरुले गरेको फलानो फलाना काम मंले देखेको छु अथवा जानेका छु भनेर काम-तृष्णाको प्रसंगमा लग्नु पनि हामीलाई सुहाउँदैन, फेरि अप्रमादी भै हामीले शील पालना गछौं भनेर लिने पंचशीलका प्रतिज्ञा

(oath) लाई अहंकार, मात्सर्य, हीनबोधता वा अहंकारको प्रमादीमा मुछेर हिँड्नु पनि हामीलाई सुहाउँदैन ।

बौद्धधर्ममा मानवतावाद छ भन्ने तथ्य बौद्ध-स्वभाव, बौद्ध रूप र बौद्ध प्रतिक्रियामा प्रस्फुरित हुन्छ । कुनै पनि बौद्ध "करुणा" को गहनद्वारा आफू समृद्धिशाली हुन्छ । "करुणा" न हुने पनि बौद्ध हुन्छ भन्नु कुनै नयाँ बौद्ध प्रसंग होला । एक जना बौद्धले अर्का बौद्धप्रति द्वेष गर्छ भन्नु बौद्धको नाममा अबोधता होला । त्यस्तै बौद्धरूप भनेको अहंकार भावबाट विमुक्त शान्त सौम्य करुणाकै रूप हो । हैरेर मात्रै भष्म गर्न सक्ने भनेको व्यक्तिस्व बौद्ध व्यक्तित्व होइन । उसलाई फलानो बौद्धले कस्तो श्रद्धाभावले व्यवहार गर्-बो भन्ने प्रतिक्रिया नै बौद्ध प्रतिक्रिया हो । होइन भने यो चार अरवभन्दा बढी बोझको जनसंख्याले संसार अमानवीय भैसकेको छ । मानिसले आफ्नो पन छोडेर पशुत्व लिइसकेका छन् । अब त जनावरको समाजभन्दा गए गुज्जेको मानव समाजमा मर्यादा भन्ने भाव कहीं देखिँदैन । हामीमा चेतनाले ठाउँ छ इन्द्रिय संसारका दार्शनिकहरूले भनि सकेका छन्—

"मानव समाज जनावरको समाजभन्दा निम्न कोटीको हुँदैन ।" मस्ता सत्य कथनहरू किन प्रासंगिक हुन आएका हुन् भन्दा हामीले नै हाम्रो मर्यादा गर्न नसकेर हो । बौद्धहरूले बौद्धधर्ममा आस्था राखेर नै कर्म गर्नुपर्-यो । अनि मात्र बौद्धहरू साच्चै नै बौद्ध हुन सक्नेछन् ।

ति सरणेन सद्धि पञ्चशीलं धम्मं साधुर्कं सुरक्षितं कत्वा अप्पमादैन सम्पशदेथ' त्रि शरण सहित पञ्चशील धर्मलाई राम्ररी सुरक्षित हुने किसिमले अप्रमादी भैकन सम्पादन गर ।

सम्पादकलाई टिप्पणी

सम्पादकज्यू,

हिजो आज घेरै पत्र-पत्रिकामा 'बुद्धधर्म' हिन्दू धर्मको हाँगा हो भनेर लेखन थालिएको छ । यो एउटा चर्चाको विषय बनेर रहेको छ । मनमा आयो भन्दैमा जे पायो त्यही लेख्नु राम्रो र युक्ति संगत कुरा होइन ।

बुद्धधर्म एउटा आफ्नै मौलिक धर्म हो - यो बुद्ध सिद्धार्थ छेन्दा गृहत्याग गरेर ६ वर्षसम्म तपस्या गरी प्राप्त गरेको धर्म (नियम) हो । यसैलाई कर्मको नक्कल भनेर भन्न सकिन्छ । हिन्दू धर्ममा ॐ कार नै संसारको सृष्टिकर्ता अथवा तीन ईश्वरको योग भएर ॐ कार भयो । जसमा ब्रम्हा सृष्टि कर्ता जसले संसारलाई चाहिने जति पशु पंक्षी विरुवा इत्यादिको सृष्टि गर्नेगठ - विष्णु जसले ब्रम्हाद्वारा निर्मित प्रत्येक चीजको संचालन र पालन गर्छ । यी दुई-द्वारा निर्मित र पालन भएका यी चीजहरूको संहारक शिव हुन् । जसद्वारा संसारको सृष्टिमा [मृत्यु]छाउँछ । यी मात्रै यिहा कुराहरू नै हिन्दूधर्मको सबभन्दा ठूलो विशेषता हो ।

तर यता आएर बुद्धधर्ममा ठीक यसको उल्टो छ । बुद्धले कहिल्यै संसारको सृष्टिकर्ता ॐ कार हो भनेर मानेनन् । वहाँले न कहिल्यै मेरो कारण परे तिमी सबै पाप नष्ट गरी स्वर्ग पुग्नुछु भन्नुभएको छ । तर हिन्दू धर्ममा यस्तो ग्यारेन्टी हुन्छ ।

बुद्धधर्ममा आमा जन्म दिने हुन् पालन गर्ने बाबु हुन् जसलाई हामी काल जन्मको त्यो समय हो । मान्छे जन्मन्छ बढ्छ र समय आउँछ सकिन्छ, मृत्यु हुन्छ । यो संसारको स्वभाव हो । जुन कुरा वा वस्तु उत्पन्न हुन्छ त्यो एक दिन नष्ट भएर जान्छ । यसै कारण भगवान् बुद्धले भन्नुभएको छ :-

अनिच्चावत संखारा षष्पाद वय धम्मिनो ।

उपज्जित्वा निरुज्जन्ति तेसं उपसमो सुखो ॥
संसारमा उत्पन्न वस्तु सबै नाशवान् हुन् अनित्य हुन् । उत्पत्ति भएर बिनाश अथवा नाश हुनु धर्म (स्वभाव) हो तत्थै जुनै कुरा पनि उत्पन्न भएर नाश भएर जानु नै शान्त हुनु हो । शान्त भएर नै सुख हुन्छ ।

बुद्धधर्ममा जति मानिसलाई स्थान छ त्यति स्थान हिन्दूधर्ममा छैन । व्यक्तिले जुन सुकै काम गरे पनि त्यो ईश्वरले गराएको भनी हिन्दूधर्ममा व्यक्तिको कुनै महत्त्व छैन । जस्तै:- आमा जन्म दिने श्रेय जान्छ ब्रम्हालाई, पाल्ने रक्षक बाबु हुन् श्रेय जान्छ विष्णुलाई । समय सकि-एर मृत्यु हुन्छ श्रेय जान्छ शिवलाई ।

यसै कारण बुद्धधर्म र हिन्दूधर्ममा घेरै अन्तर छ । बुद्धधर्म हिन्दूधर्मको हाँगा होइन ।

ज्योतिराज शावय, धरान

५

स्वार्थको कारण मानिस सुखबाट टाढा हुँदै जान्छ ।

-जेम्स एलन

आनन्दभूमिको जसुरी सूचना

घरेबसो ग्राहकहरूको शुल्क सिद्धिसकेको छ । ग्राहक शुल्क यथाशास्त्र आनन्दभूमि कार्यालय
आनन्दकुटी विहार स्वयम्भू वा नजीकका हात्ता प्रतिनिधिलाई बुझाईदिनुहुन र कार्यालयमा
पठाउनुहुंदा ड्राफ्ट पठाउनुहुन अनुरोध छ ।

हात्ता विशेष प्रतिनिधिहरू:-

उपस्थका भित्र-

- १) रामकृष्ण वैद्य- भक्तपुर
- २) संघरत्न शाक्य- भोजपुर
- ३) श्रामणेर मुक्तिज्योति-ठिमी
- ४) हेराकाजी सुजिका: नागबहाल ल.पु.
- ५) खेबारत्न शाक्य-ह.खा. ल.पु.
- ६) मोतिलाल शिल्पकार- पाटन औद्योगिक क्षेत्र
- ७) तीर्थनारायण मानन्धर- कमलाछी
- ८) साहिलामान तुलाधर- भोटाहिटी
- ९) हीरालाल नकमी- डिल्लामजार
- १०) रत्नबहादुर तण्डकार- बागबजार
- ११) हर्षबहादुर मानन्धर- चर्सादो
- १२) हर्षबहादुर उपासक- कोहिटी
- १३) रत्नकाजी ताम्राकार- मरू, तगौ चिभा:
- १४) तेजनारायण मानन्धर- कोठे
- १५) साधुराम- पकनाजोला
- १६) आनन्द शाक्य- जनबहाल
- १७) तीर्थमुनि शाक्य- जनबहाल
- १८) प्रेमकुमार शाक्य- न. घल
- १९) प्रेमकुमार शाक्य- बांगेमुढा
- २०) नजर गुरूजू- स्वयम्भू
- २१) पुष्प गुरूजू- स्वयम्भू
- २२) चन्द्र गुरूजू- गणबहाल
- २३) चन्द्र गुरूजू- वसन्तपुर
- २४) गंगाराम (डबल दाई)- नरदेवी

२५) घनबहादुर रजित- दमाई टोल

२६) द्वारिकानारायण मानन्धर- छाउनी

२७) मोहनकुमार महर्जन- लाजिम्पात

२८) तीर्थमान डगोल- ख.क्यब

२९) भगवानबास- दल्लू

३०) हीरारत्न शाक्य- लगन

३१) कमलदेवी महर्जन- बलम्बू

उपस्थका बाहिर-

३२) भिक्षु अश्वघोष- ध्यानकुटी, बनेपा

३३) ज्योतिराज शाक्य भानुचोक, धरान

३४) चन्द्रज्योति शाक्य- चैनपुर

३५) बोधिरत्न शाक्य- त्रिशूली

३६) रत्नकुमार कायष्ठ- पाखरा

३७) धीररत्न शाक्य- नारायणगढ

३८) सत्यनारायण मानन्धर- वीरगन्ज

३९) भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर- लुम्बिनी

४०) भिक्षु चन्द्र शास्त्री- बुटवल

४१) सन्तलक्ष्मी शाक्य- पाल्पा, तानसेन

४२) वकिल प्रेमलाल तुलाधर- धनगढी

४३) श्यामलाल चित्रकार- बाणिज्य बैंक क्षेत्रीय
कार्यालय, नेपालगन्ज

४४) महारत्न बज्राचार्य-स्वर्ण भण्डार, हेटौडा

४५) भक्तिलाल शाक्य- ज्ञानोदय विहार, बागलुंग

लेख तथा चिठी आदि पठाउनको लागि सम्पर्क स्थान-

आनन्दभूमि कार्यालय, आनन्दकुटी विहार,

स्वयम्भू, काठमाडौं, फोन नं. २-१४४२०

भिक्षु मैत्री

अध्यक्ष

तपाईं लाई थाहा छ कि ?

१. बुद्धको जीवनीमा सम्बन्धित ईस्वी सम्बन्त-
जन्म पहिलो दिन - ५६३
विवाह १६ औं वर्षमा - ५४७
गृहत्याग २९ औं " - ५३४
बोधज्ञान लाभ ३५ औं " - ५२८
धर्मचक्र प्रवर्तन ३६ औं " - ५२८
महापरिनिर्वाण ८० औं " - ४८३

२. बुद्धमा तलका दश शक्ति निहित हुने हुनाले उनलाई 'दशबल' भनिएको हो--

१. स्थान अस्थानको ठोक ज्ञान हुने ।
२. कर्म र कर्मफललाई राम्ररी जान्ने ।
३. सम्यक् ज्ञान हुने ।
४. ब्रम्हाण्डलाई जान्ने ।
५. विभिन्न प्राणीहरूको ज्ञान हुने ।
६. अरूको इन्द्रिय शक्तिलाई जान्ने ।
७. क्लेश निर्मूल पार्ने सक्ने ।
८. पूर्वजन्म थाहा हुने ।
९. सबैको सुगति दुर्गति जान्ने ।
१०. विर्वाणलाई साक्षात्कार गर्ने ।

३. बुद्धले बताएका पञ्चशील यी हुन्-

१. हिंसा नगर्नु २. नचोर्नु ३. व्यभिचार नगर्नु
४. कूठो नबोल्नु ५. जाँडरक्सी नखानु ।

४. बुद्धले बताएका अष्टशील यी हुन् -

१. हिंसा नगर्नु २. नचोर्नु ३. ब्रम्हचर्य पालन गर्नु
४. कूठो नबोल्नु ५. जाँडरक्सी नखानु ६. मध्यान्ह पछि खाना नखानु ७. अश्लील नाच, गीत र संगीतबाट टाढा रहनु ८. विलासी ओछ्यानमा नसुत्नु ।

५. बुद्धसँग विशाखा महाउपासिकाभै तलका ८ वरहरू मागेकी थिइन्-

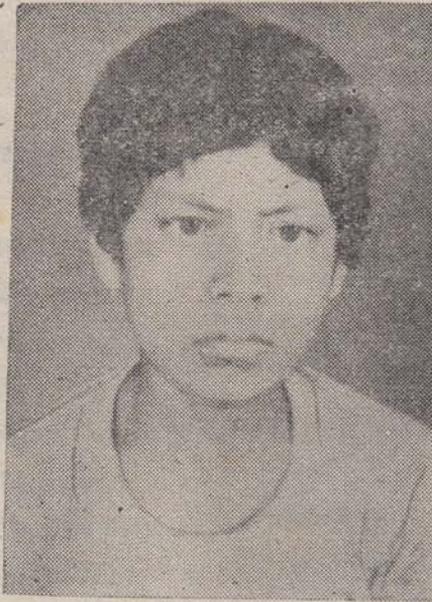
१. भिक्षुसंघलाई नुहाउने कपडा दिनु
२. भाग्यन्तुकहरूलाई भोजन दान दिनु
३. यात्रीहरूलाई भोजन दान दिनु
४. रोगीहरूलाई भोजन दान दिनु
५. रोगीको सेवकलाई भोजन दान दिनु
६. रोगीहरूलाई औषधी दान दिनु
७. रोगीहरूलाई याग (जाउला) दान दिनु
८. अन्तगारिकाहरूलाई ऋतुमती कपडा दान दिनु ।

६. भिक्षु नागसेनले राजा मिलिन्दलाई भनेको भनाई अनुसार जन्मजन्मान्तर शरीर (काय)सँग छुटिरहने-जन्मजन्मान्तर शरीर (काय) सँग छुटिरहने १० वटा कुरा भएका हुन् - १. चिसो २. तातो ३. धोक ४. प्यास ५. दिसा लाग्ने ६. पिसाब हुने ७. थाक्ने ८. बूढा हुने ९. रोगलाग्ने १०. मर्ने ।

अनिच्चावत संस्वारा

गत भाद्र २० गते शुक्रवारका दिन सधैं कें विद्यालयमा पढ्न गएको हात्रो प्यारो छोरा कबिर वज्राचार्य विद्यालयमा नपुग्दै लगनखेलमा मिनीबस र साइकल जुधेर दुर्घटनामा परी १४ वर्षको कलिलो उमेरमै दुःखद निधन भएको हुँदा दिवंगत आत्माको चिरशान्तिका लागि भगवान् बुद्धसँग प्रार्थना गर्दछौं ।

जन्म- २०२७ भाद्र २५ गते

मृत्यु- २०४१ भाद्र २२ गते

ललितपुर

प्रार्थी

हर्षवीर वज्राचार्य

चन्द्रमाया वज्राचार्य र परिवार

२०३६ सालको शैक्षिक भ्रमण

आनन्दकुटी विद्यापीठले वर्षेनी विद्यार्थीहरूलाई शैक्षिक भ्रमण गराउने कार्यक्रम अन्तर्गत २०३६ साल चैत्र २६ गतेदेखि ४ दिनसम्म पश्चिमाञ्चल क्षेत्रमा शैक्षिक भ्रमण गराइएको थियो ।

चैत्र २६ गते माध्यमिक स्तरका ४७ जना विद्यार्थीहरू सहित ४ जना शिक्षकहरू बिहान ७ बजे विद्यालय छोडी बिहान ६.१५ बजे नौबिसे पुगेर खाना खाइयो । त्यसपछि त्रिभुवन राजपथ हुँदै लाली गुराँस फुलेका सुन्दर डाँडाहरूद्वारा माँहिस हुँदै कुलैखानी जाने कच्चा बाटोबाट कुलैखानीको बाँध हेर्न लालायित भइयो । गाउँले जिवनको क्लक हेर्दै दिनको १ बजे बाँधमा पुगेर रातो माटो र ढुंगाले मात्र बनेको ११० मीटर अग्लो बाँधको निरीक्षण गरियो । नेपालको सबभन्दा ठूलो जनविद्युत् आयोजना जसको क्षमता ६० हजार किलो-वाट थियो को ज्ञान हासिल गरी पालुङ्ग नदी हेटौडा तर्फ लागियो । साँझ ६.३० मा हेटौडाबाट नारायणगढतिर लागी ७.३० मा मनिहारीमा खानपान शुरू भयो । ६.३० बजे राती नारायणगढ पुगी बास बसियो ।

चैत्र ३० गते बिहान नास्ता गरी चितौन टाइगर टप्सको बाटोबाट तराईको जनजीवनको रहन सहन हेर्दै भरतपुरको एयरपोर्टमा बस रोकियो । बिहान ८.३० बजे नारायणगढ पुगी खानपान गरी ११ बजे बस गुडी ठाउँ ठाउँका पुल, जंगल र मधेश हुँदै दिनको ४ बजे भैरहवा पुगियो । त्यहाँबाट सुनौली, नेपाल र इण्डियाको बोर्डर पुगी सस्ती मोलमा कापी, कलम किनी पुनः ६ बजे भैरहवामा आई खानपान भयो । त्यहाँबाट तरा-

ईको फाँटको बाटो हुँदै गंरुगाडाको भौड, स्थानीय वासिन्दाको भौड, चीनी मील र छाला पयावटरीहरू हेर्दै बेलुकी ८ बजेतिर लुम्बिनीमा पुगी बस रोकियो अलिअलि गर्मी थियो । ठोहीधर्मशाला र कोही रूख मुनी गुण्टा विस्तरा गरी आराम लिई आनन्दसँग सुतियो ।

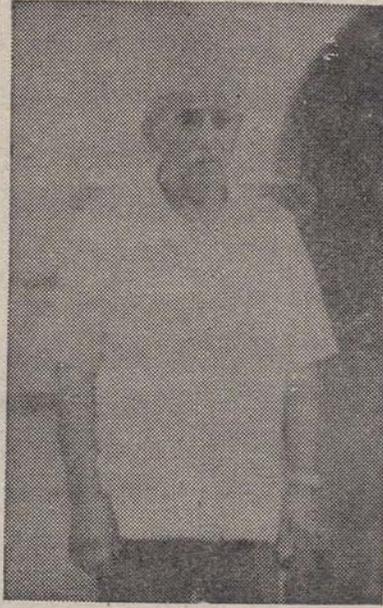
२०४० साल वैशाख १ गते नयाँ वर्षको स्वागत गर्दै नुहाई धुवाई गरी भगवान् बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीको मायादेवी मन्दिरको दर्शन गरी लुम्बिनी विकास परियोजना, अशोकस्तम्भ र महेन्द्रस्तम्भ अवलोकन गरी फोटो खिच्ने विहान ७.३० बजे लुम्बिनी छोडी बुटवलको बाटो गरी उकालो ओरालोको प्राकृतिक दृश्यले भरिएका डाँडा काँडा हेर्दै बिहान १२ बजे तानसेन बजार पुगियो । त्यहाँ खानपान कार्य सिध्याई ढाकाटोपीका उद्योग, पुराना कलात्मक मन्दिर र दरबार हेर्दै त्यहाँबाट रमाइला दृष्यहरू हेर्दै साँझ ६ बजे पोखरा उपत्यकामा पुगेर बस रोकिबो र त्यस दिन त्यहीं बास भयो ।

त्यसको भोलिपल्ट वैशाख २ गते रमाइलो पोखराका ऐतिहासिक र प्राकृतिक दृश्य तथा स्थानहरू अवलोकन सहित काठमाडौँतिर लागी सकुशल विद्यालयमा पुगी आराम गरियो । शैक्षिक भ्रमण प्रत्यक्ष ज्ञानको माध्यम भएको कुरा विद्यार्थीले हृदयंगम गर्दा शिक्षक र विद्यालयलाई सन्तोष लागेको थियो ।

प्रस्तुतकर्ता- शि० को.पराज न्यौपाने

अनिच्चावत संस्वारा

देवरत्न शाक्य

सपरिवारयात बांलाक पालन पोषण याना: २०४० कार्तिक १५ गते ६८ दँया
बँसय् परलोक जुया बिज्या:म्ह जिमि हामा देवरत्न शाक्यया दकिनाया पुण्यस्मृती
वस्पोलयात सुगति प्राप्त जुया:लि भवचक्रं मुक्त जुया: निर्वाण लाभ ज्वीमा धका:
आशा याना ।

आशाया:पि

आशाभाया शाक्य

व

मदन, पुरन, भक्त, पुण्य, बुद्ध,

गौतम व लक्ष्मीहोरा

सहितं सकल परिवार

२०४१

भगवान् बुद्धः ईसाई धर्मम्

आपाल बौद्ध विद्वान्पिसं ईसाई धर्मया गुलिखे चाल-चलन व संस्कार बौद्ध चाल-चलन उर्थे उर्थे च्वंगु बालक स्यु। अले आपाल ईसाई विद्वान्पिसं उकि-सनं विभिन्न धर्मखं व्वनीपि व उर्थे जूगु खं मालीपि विद्वान्पिसं बुद्ध-धर्मं व ईसाई-धर्मया थ्व समानता बालाक खं। अथे न बुद्धयागु जीवनी गथे खः अथे हे ईसाई धर्मय दुतिका तःगु, बुद्धयात न्हूगु कथं रोमन कैथोलिकयापिसं ईसाई पूजा याइपि ईसाई सन्तपि मध्यय छम्ह याना तःगु खं भतिचा हे जक बौद्धपिसं स्यु। अफ बुद्धयात रोमन कैथोलिकया छम्ह ईसाई सन्त कथं पूजा मान याना च्वंगु ईसाईपिसं हे भतिचा हे जक चाः जुइ। यःगु थनु, इटलीया बोलोन शहरय थुकी हान च्वनिसें न्हू कथं समर्थन जुल। रोमन कैथोलिक सम्प्रदायया दकसिबे तःगोगु दथु अंगः खः, अले बोलोन रोमया तःसक लिषक लाः। थुकि यानाः थ्व न्हूगु स्वीकृतिया फन महत्व च्वं वन।

छकः बोलोनया देशभक्त अनया विश्वविद्यालयया मस्तयत् व शहरय च्वपित थ्यकेत प्रवचन समारोहया भायोजना याःगु जुयाच्चन। न्हापां नां जाःम्ह मनु डाक्टर डी. फिलिपीयागु प्रवच लेल। इयूक अफ एन्नूजीयागु काराकोरम यात्राय् छगू सफू च्वःम्ह हानं १९१४ ईस्वी मध्य एशियाया निति वंगु इटली वैज्ञानिक विद्वान्पिति नेता जुइ थुंकम्ह डा. फिलिपीं लहाख

पश्चिमो तिब्बतया मनुतय्बारय् नवाना दीगु जुया च्वन। वय्कलं लहाखया मनुतय् जीवनय् बुद्ध-धर्मया तःधंगु थाय् दुगु खं न्ह्यथनाः बौद्ध जीवनया चाल-चलनया बयान यानादिल लिसें थ्व चाल-चलनय् व ईसाई चाल-चलनय् गुलि उतिउति च्वंगु खं दु न्ह्यथना दिल। अले दकसिबय् लिपा वयाः डा. फिलिपीं रोमन कैथोलिक सन्तपिनि इवलय् दुने गौतम बुद्ध नं दुध्याना च्वंगु धाःबलय् सकले ज्यः जुल। रोमन कैथोलिक सम्प्रदाये गौतम बुद्धया नां सन्त जियोसोफात अथवा

अनुवादकः भिक्षु सुदर्शन

जोसोफात तयातःगु दु। दैय् दसं २७ नवम्बर खुनु वयागु जयन्ती मानय्याः। डा. फिलिपीं धया दिल, बरलम व जोसोफातया बाखं वास्तवय् राजकुमार सि-दार्थ व उम्ह सन्तया बाखं खः, गुम्हसिनं बुद्धया रोगी च बुद्धत्व मृत्युं मुक्तु लंपु वयन।

‘दि हिस्ट्री अफ बरलाम् एण्ड जोसोफात’ ईसाई धर्मया छगू न्हयथने बहगु सफू खः। थ्व छपु धार्मिक बाखं खः। ईसाई संसारय् सलंसः दै तक गुलि थुगु सफूया प्रचार जुल, उलि थुगु सफूया प्रचार मजू। यूरोपया व्याक्क भाषाय् थुगु सफूया अनुवाद जुल। धाःसा गुलि धाय्, आयरलैण्ड थें जाःगु चिकीचाकूगु तापुय

भाषाय तकं ध्व सफू पिहां बल । ईसाई पादरिपिसं
थुनु सफूर्ति आपालं फाइदा काल । न्हावाया प्याखं
चवंपिसं भोग-विलास व त्यागया पुरूषार्थं क्यनेत थुकि
यक्व हे लिधंसा काल । बोकैशिय व सेक्सपियर ये
जाःपि तत धर्पि च्वमितयत् थुगु सफूर्ति प्रभावित यांत ।

थुगु ईसाई बाखं दमिषकयाम्ह सप्त जानयागु
रचनाय न्हापां न्हापां यूनानी भाषाय खने दयकः वःगु
खः । जान च्यागुगु शताब्दि क्यगु ईयाम्ह नां जा म्ह
छम्ह मशहूर ईसाई विद्वान् खः । लिपा ध्वयकः जान
यातहे सेण्ट जान अथवा सन्त जान नाम पूजा याना छत्त ।

ध्वयकः न्हापा खलीफा अब् जाफर अल मंसूरया
लायकुली गुगु तःधंगु दर्जाय च्वना दी धुंकूम्ह जुया
च्वन । थन हे वयकलं गीतम सिद्धार्थयागु बाखं स्यना-
दीगु जुयाच्वन । लिपा जान सभ्यासी जुयाः ईसाई
चचंय च्वनादीवं वयकलं सिद्धार्थयागु वाखं नां हीकाः हानं
माःगु छुं छुं पाकाः ईसाई बाखनय दुध्याका कथा-
दिल । मूखं कथं वयकःयागु बाखं वय्य बी रयना ।

ईसाई महात्मा सन्त टामस हिन्दुस्तानय वनाः
अनया मनूतयत् ईसाई यात । थये याःबलय् ऐबन्नेर
धयाम्ह छम्ह बल्लाम्ह तर ईसाई मखुम्ह हिन्दुस्तानी
जुनु ईसाईतयत् अने अने कथं कायल कायल यात ।
ऐबन्नेरया छम्ह काय नं दत । उम्ह मचा गुलि बांलाः
धाःसा उलि बांलाःम्ह मचा ससाग्यं गनं हे मडु । वया
गहन विचारय् दुनेगु चाला दुव ईश्वर-भक्त जुया-
च्वन । वयात जोसोफात धकाः नां छुत । छुं ज्योतिषं
धाल, थम्ह मचा ल्यायम्ह जुइव थः बोया राजपाटया
मालिक जुइ मखु । थुम्ह मचा छगु राज्य सिबय् गुलिखे
तःधंगु मेगु हे कथयागु राज्यया जुजु जुइ । थये धाःगु
भयनाः जुजु युवराजयात छगु बांलाःगु महल दयका बिल ।

महलय् युवराज लिप्से वया गुरु व दास-दासीत जक
चवं च्वन । गुरु व दास दासीत नं ल्यायम्ह ल्यासेपि,
बल्लाःपि, म्हफुपि जक लयया लययाः तंगु जुया च्वन ।
महलय् दुने युवराजयागु मिखाया न्हाःने गरीवपि,
विरामीपि, बुरोपि व संपि हय मडुगु हकुम बिया
तःगु जुयाच्वन । थुजाःगु दृश्य खनाः युवराजं महल
तोताः पिहां बनेगु मती तइ धकाः जुजु साव ग्याः ।
अऊ ईसा मसीह अथवा वयागु धर्मया बारय् छुं खं
न्हाःपनय् थ्यंके मते धकाः नं हकुम बिया तःगु जुया
च्वन ।

बी. पी. वाडिया

युवराज जोसाफातयागु यौवन थुगु हे महलय्
फुनाव च्वन । तर छम्ह अकस्मात गुगुं कथं जुजुयागु
हकुम उल्लघन जुल । युवराज महल पिने पिहां वन ।
पिने वं छम्ह कोठी व छम्ह कांम्ह खन । इपि स्वस्वं
इतिमिति कंम्ह युवराजं थः पासापिके न्यन, " थुपि छु
धयापि खः । " पासापिसं मनमडु मनमडु मघासे
मजियाः युवराजयात धाल, "थुपि ब्याक्क दुःख शरीर
लिसे हे प्यपुना च्वंगु दु । "

हानं छगु थुजाःगु हे मेगु अवसरय् युवराज छम्ह
बूढाम्ह मनू खन । अथे हे छम्ह सीम्ह मनू खन । युवराजं
हानं न्यन, "मनूतय कपालय् छु ध्व हे जक च्वया
तःगु दुला ? थुकि मुक्त जुइगु गुगुं छपु हे लॅपु मडुआ ?
थुपि हे न्हासःत नुगलय् स्वथनाः युवराज महलय् लिहां
धल । थुबिया लिसः माला हे च्वन ।

छुं दि लिपा गुगुं कथं वरलाम धयाम्ह छम्ह
ईसाई सन्त ल्यायम्ह युवराज याथाय् धयंकः वन ।
वरलाम छम्ह त धम्ह ज्ञानी व महात्मा जुया च्वन ।
वं युवराजयात ईसाई धर्मया मुखयखं थुइना बिल
हान वयात गुगु ईसाई चचंय सन्त जुया च्वं हुं धका
उपदेश बिल आः युवराजया नुगलय् स्वाकःबुकः

जुल । बरलाम अनं वन । युवराजयात ईसाई धर्मं तोतके नीत ततःधंगु कुतः यात । तर धर्मं तोतके हे मफु । लिपा वनाः जासोफातं राजपाठ तोताः जंगलय् वनां तोतल । गुलिखे देशाटन यायां छन्हु वं थः पुलांम्ह उपदेशक बरलाम नाप लात । बरलाम मदय् धुंकाः नं जोसोफात तःदं नक ईसाइ साधु ज्ञयाः चाःहिलाब च्वन । जासोफात नं सी धुंकाः गुरू व शिष्य निम्हसिगु शरीर हिन्दुस्तानम् हे धंकल । हिन्दुस्तानय् थुपि निर्गुलि मूतशरीरं अने अनेगु चमस्कार क्यन ।

मंजा थःगु सफुतीं च्वया तःगु ईसाई धर्मया थ्व हे बाखं खः । थ्व बाखं हे ईसाई संसारया व्याकरण देशयागु भाषां अनुवाद जूगु खः ।

थुकथं थ्व बाखं सलललं वने धुनेवं न्ह्याये जाःम्ह मनुखं नं बांलाक थुइ, मुख्य मुख्य खंय् जक मखु, चिचीधंगु खंय् नं थ्व बाखं गीतम बुद्धया जीवन चरित्रलिसे बाय्छि जूवः । गीतमयात दुनियां छखे तापाक तथाः शिक्षा वीगु, बसपोलं मुं जजरं बुद्धम्ह मनु, रोगीम्ह मनु व सीम्ह खनीगु अले दकलय् सकलय् लिपा थुजाःम्ह मुख शान्तिया प्रतिमूर्तिम्ह मनु वाप लाइगु, हानं थ्वयां लिपा गीतमं थःगु राजपाठ तोताः संन्यास काइगु, तपस्या याइगु थुपि फुकक खं जोसोफात व बरलामया बाखं लिसे थुलि उथे उथे च्वनीगु छगु आकस्मिक वा संयोगया खं जक बुद्ध फे मखु । गनं गनं ला ततःसकं चिची धंगु खंय् निगु बाखनय् नं उजाःगु उजाःगु उथे उथे गु खं बया च्वंगु दु । अथ धालधाःसा जोसोफातया बाखं चासय् चासय् गुगु शब्दं वर्णन याना लल, इपि शब्दत तकं 'ललित विस्तर' या शब्दत्रिलिसे मिलय् मिलय् जू वः ।

मेगु खं ला मेगु हे धाय् । स्वयं जोसोफात शब्दया

अरबी रूप 'युद्ध सन्फ' खः । युद्ध सन्फ' संस्कृत 'बोधिसत्त्व' या जयःगु स्वरूप खः । 'बोधिसत्त्व' बौद्ध साहित्यया प्रसिद्ध शब्द खः ।

थुपि निपु बाखनय् थुलि अप्वः उथे च्वंगु खं यानाः आपालं ईसाई पादरी विद्वान्त इतिमिति कन । थुपि मध्यम् छम्ह विद्वान् डोमिनो वेलिण्टिन खः । दय्कलं च्वया दिल, गुलिसिन सिरियायाम्ह छम्ह बिसिवम्ह यहूदि हे 'बुद्धम्' खः धकाः धाइ । तर गुलिसिया विचारय् ईसा मसीहया शिष्य टामसया शिष्य 'बुद्धम्' खः । अथे खःसा 'बुद्धम्' ईसा मसीह सिवे ६२२ दं ग्हाः गथे जन्म जुइ? थ्व खं इमिसं हे धा ।

थ्वयां लिपा हिन्दुस्तानय् पुर्तगाली शासनया इतिहास च्वःम्ह छम्ह मेम्ह विद्वान् डियागो दाकौती वयान याना दिल, साल सेट टापुम् चाःहिला च्वनाबलय् वय्कल छगः चीभाः (पगोडा) खन । थ्व चीभाःयात 'कनारा' (कन्नडी गुफा) धाइगु खः । थ्व चीभाः पहाडया दुने म्हूयाः दय्का तःगु जूया च्वन । थन भापालं तत धंगु दलान व कोयात दु । थुपि दलान व कोयात नं पहाड म्हूयाः हे दय्का तःगु जूया च्वन । कौती छम्ह बुगाम्ह मनूयाके न्यन, 'थ्व फुक ज्या सुतां याकूगु?' बुरायागु लिसः खः, सन्त जासोफातया अबुजुया हुक्मं हे थुपि फुकक ज्या जूगु खः । वया अबु युवराजयात संसारया दुःखं अलग तथाः शिक्षा वी फय्मा धकाः हे थ्व थये निर्माण याःगु खः । कौती कौगु धार्मिक बाखं कथं जोसोफात हिन्दुस्तानयाम्ह छम्ह तःधंम्ह जुजुया काय् खः उकिं थ्वय्कः जोसोफात धयाम्ह व हे बुद्ध जुइ धाःगु खं हे पाय्छि जू धकाः च्वया दीगु खं स्व० मैडम एच० पी क्लेवेहस्की थःगु "ओइसिस अन-बेल्ड" धयागु सफुती थुपि खं च्वया तःगु जूया च्वन ।

दमिस्कया जानथा इलनिसें जानया थुगु बाखंया

पात्र ईसाई सन्त मानय याःगु जुया च्वन । पेतरुस दे
 नेतलिबुं वय्कःयात थःगु "कैटेलाग अफ दि सेण्ट्स"
 सफुती दुथ्याकल । कारडिनल वैरोनिघसं वय्कःयागु
 नां थःगु "यारटिरोलोजियम" सफुती दुथ्याकल ।
 न्याम्हम्ह पोप सिक्सटसं श्वय्कःया निमित्त निश्चय याना-
 बिल । भारथो डक्स इस्टनं धयागु मेगु छगु ईसाई
 सम्प्रदायं "हिन्दुस्तानयाम्ह जुजु ऐवेनेरया काय् पवित्र
 जोसोफ" बा लागी २६ नवम्बरया दि तयाबिल ।

थुकथं छगु तप्यंगु व अःपुसे च्वगु लोपुं शायद
 मचाय्कं हे गौमत बुद्ध रोमन कैथलिक ईसाई सम्प्रदायया
 निगू ततःधंगू निकाये दुत्यु वन । प्रोफेसर मैक्समूलरं
 गुप्ति पाय्छि बुइक धया दिल-

"ईसाई सन्तपिनिगु पवित्रताया बिषयय् कौगु थःगु
 हे विचार थ जइमा, गुपि मनूतय्त बुद्ध थुमिगु श्रेणी
 दुतिके ला मतिके ला थजुया च्वनेमा, इपि प्यम्हसिनं
 बौद्ध गन्थय् दुम्ह बुद्ध-जीवनी च्वने हे माः । यदि बौद्ध
 गन्थय् च्वया तःथे जाःगु जीइगी दृढं हना विज्याःगु
 खःसा गुम्हं नं ईसाई सन्तयात बुद्ध सिवय् च्वय् थ्यंम्ह
 सन्त धय्गु अधिकार दय् फे मखु । यूनानी अथवा
 रोमन ईसाई सम्प्रदाये गुगु इज्जत युवराज, सम्भारसं हानं
 साधु सन्त जोसोफातयात दु, पाय्छि व ह्ये सम्मान
 बुद्धयात तय्गुली गुगु नं ईसाई सम्प्रदायया मनूतय्त
 लज्जा व संकोच जुइ माःगु मदु ।

जि शरण वैचवना शास्ता !

शुक्रराज शाक्य, हःखा, यल ।

अज्ञानी जि शरण वया च्वना शास्ता !

श्रद्धाया भाव पिज्वय्काः ।

वेहोस जि न्हिलाः ख्वया च्वना थ्व भवसागरय्

अन्धारूपी मिखां छःपिनिगु ज्ञान मखंकाः ।

जि, जिगु धैगु अहंभाव पिकया च्वना

मृत्युयात लोमंकाः ।

दुलंभगु मनुष्य देह धारण याना च्वना तर

याय् मफुत उषकार सुयात नं इमिगु गुण लुमंकाः

ध्यान भावना याय् मफयाः

जि थः थम्हं म्हमसिकाः च्वना

भाः पश्चात्ताप जुया च्वन

थःत थम्हं खंकाः ।

अज्ञानी जि शरण वया च्वना शास्ता !

थःत सुरक्षित या

(बोधिराजकुमार या कथा १२-१)

छग् सपये भगवान् भगवैज सुसुमार गिरिया भेष
कली-वनमृगदास्य् त्रिहारयाना विज्याना च्वंगु बखनय्
बोधिराजकुमार कोकनब नाया छग् अत्तदिस प्रासाद
दयकाः तयार उबीव सुभ्रमण त्राहणव सुमनुष्य
पित्तं भोग मयाःतिगुली राजकुमारं गृह प्रवेश मगल
धायुत संजिका पुत्र साणवकयात सःताः घाल । माणवक,
धन सो । भगवान् विज्याना च्वंथाय् वनाः जिगु वचनं
भगवान्या श्रीचरणय् शिरं वन्दना यानाः द्वारोय न्यनाः
बोधिराजकुमारं भगवान्या चरण वन्दना यानाः आरोग्य
धना हः गु दु, छलपोलं भिक्षु-संघ सहित राजकुमारया
कन्हैसिगु भोजन स्वीकार याना विज्याःसा ज्यू धकाः
प्रार्थना या” ।

हृवस, धकाःसंजिकापुत्र माणवक भगवान् विज्याना
च्वंथाय् वनाःवन्दना याना, कुञ्जल प्रथन न्यना; छल्लेलिक
च्वनाः विति यात- “भगवन् बोधिराजकुमारं भगवान्या
चरणय् वन्दना यानाः कन्हैसिगु भोजन स्वीकार याना
विज्याःसा ज्यू धकाः इनाप यानाहःनु दु ।

भगवानं मीन जुवाःस्वीकार याना विज्यात । संजिकापुत्र
माणवकं भगवानं स्वीकृति व्यूय् सीकाः वन्दना जानाः
धासतं वनाः बोधिराजकुमार यायाय् वयाः सुचं विल ।

राजकुमार कन्है छग् सुवन्हापां दनाः उत्तम खात्र
भोजन जोरय् याकाः तयार यानाः कोकनद प्रसाद
सिगार यानाः पुत्र पुत्री संज्ञान मद्गु ख्यं सोचय् यानाः
संतान देगु खःसा भगवान् धुकी विज्याई देगुमखुगुता
विज्याइ मखु धंगु मती तवाः स्वान्हे त्वाथले धुस्सा
लायाः माणवकयात भगवान् यायाय् सुचं वीके छोट ।

भगवान् भोजनया समवे चीबर पात्र धारण यानाः
भिक्षु संघया साथय् राजकुमारया प्रासादय् विज्यात ।
राजकुमारं वन्दना यानाः बीतायंकल । स्वान्हे इवे थेनेव
वस्त्र खंगुलि भगवान् रोकय् जुल । राजकुमारं “भगवान्
विज्याइ धका प्राथंता याःसां भगवान् विमज्यासेलि आयु-
धमान आनन्देथाय् स्वे विज्यात । आनन्दं भगवान् विम-
ज्याइगु आकार उबीकाः अविज्यात-“राजकुमार; वस्त्र
लिकयाधे । भगवान् तिपावा जनता प्रति अनुकम्पा तयाः
धव वसा लायातःगुलं विज्याइ मखु ।”

राजकुमारं वस्त्र लिकाल ।

भगवान् भिक्षुसंघया साथ विज्यानाः आसतय् विराज
मान जुयाः भोजन याना विज्यात । अन्लि राजकुमारं
भगवान्यात वन्दना यानाः प्राथंता जानाः न्यन-“भगवन्,
जि स्वकःतक छल्लेलिया धरणय् वया न्हापांया धरण वया ।

वःचा धिकः बलय् घाइमामं जितःकुमार भगवान्वा सरणे
हुं धका निकोगु सरण अले जवान अवस्थाय् स्वकोगु सरण ।
भगवान् खत्सोलं स्वकोतक तैगु वस्तय् पदार्पण याना
बिमध्यःगु मय्यु । ”

“कुमार; छं गुगु बिचारं वसालाया तःगु खः व
पूर्णज्यीगु खखु । ”

“भगवन्; जिमित् पुत्र व पुत्री मदेगु खःला ? ”

“खः कुमार ! ”

“अथे जूगुया कारण छु भगवन् ? ”

“पूर्वजन्मय् स्त्रीया साधय् प्रमाद याःगुलि । यदि

बिपि निम्ह सिनं गुगु अवस्थाय् अप्रमाद जगु जूमा लगु
अवस्थाय् पुत्र वा पुत्री उरान्न खी । अथे मजुसे पि निम्ह-
सिनं प्रमाद यात । कुमार; यःत यम्हं येकीम्ह ख्वं
अवस्थाय्सं अप्रमादी जुयाःसुरक्षित खीफय्केमा; मफुमा
खगु अवस्थाय् जूसां सुरक्षित खीफय्केमा; धका उपदेश
जुयागाथा व्याना बिख्यात- अत्तानं चे पियजञ्जा रक्खेय्य
तं सुरक्खितं । त्तिणमञ्जतरं यामं पटिजग्जेय्य पण्डितो ।।
यःत यम्हं येकेगु खःसा यः तुं सुरक्षित खी फय्कि
पण्डितं ख्वंगु अवस्था मध्यय् खगु प्रहरया अवस्थाय्
अवश्य जानरण खीमाः ।

प्रस्तुतकर्ता- रामलाल मानन्धर

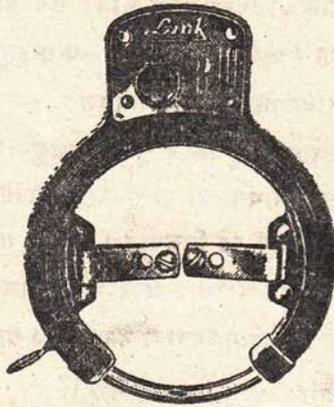
卐

भारतय् दकसिबय् भषो चूयु

बाइस्कलया ताः

LINK

लिन्क

safex

साफेक्स

दय्कीहा :

CYCLO INDIA

B-3, INDUSTRIAL ESTATE

ALIGARH- 202001

(INDIA)

अनुरोध

१) नेपालको एक मात्र बौद्ध पत्रिका 'भानन्दभूमि'
लाई बिज्ञापन दिएर र ग्राहक बनाएर
सहयोगी बन्नुहोस् ।

*

२) नेपालीया खगु जक बौद्ध लय्पीयात बिज्ञापन
बियाः व ग्राहक दय्काः ग्वाहालि बिया
दिसं ।

कार्यसमन्वय

आजकाल काठमाण्डौ उपत्यकाका बुद्धधर्म सम्बन्धी उन्नतिको लागि धेरै संस्था खोलिएको देखिएको छ । सबै संस्थाको आ-आफ्नो उद्देश्य भए तापनि वास्तविक उद्देश्य बुद्धधर्मको प्रचार प्रसार र बुद्धद्वारा निर्देशित मार्गद्वारा अन्तमय जीवन बिताउने नै हुनुपर्ने कुरामा कसैको द्विमत नहेला । केही हृदयमम थेरवाद र महायानिमा भिन्ने उद्देश्य हुन सक्ला तापनि बौद्ध एकता दुबैको लागि अति माध्य उद्देश्य हुनुपर्ने कुरा पनि कुनै पनि बौद्ध नकार्न कुरा होइन होला । आज संस्थाहरूको नाउँ धेरै सुने कै काम र उपलब्धी देखिएको विरलै पाहा भएको छ ।

क्रियाशील संस्था थोरै हुनु र नाम मात्रका धेरै हुनुमा एकताको सट्टा अनर्थ उब्जाउने हुनसक्छ । प्रचार प्रसारको नाममा हल्ला नै बढी हुने अनुत्पादक कार्यक्रम तथा समारोहहरू गर्नु सट्टा ठोस उपलब्धी हुने क्रियाकलाप

प्रस्तुत हुनु अत्यावश्यक देखिन्छ । अतः आजको युगको माग अनुसार गुणात्मकता अभिवृद्धि गर्नु पर्ने बेला भएको छ ।

सुन्नेभन्दा सुनाउने धेरै भने कै उही व्यक्तिहरू र उही कार्यक्षेत्रका सीमाभित्र सञ्चालन भइरहने कार्यक्रम मात्र गरी समय गुजार्नु सट्टा भएका सबै बौद्ध संस्थाहरूमा सम्बन्ध कायम गरेर कार्यविभाजन गर्ने वा थोरैमा विलयन गरेर ठोस कार्य गर्नुमा बौद्ध जगत्को लागि राम्रो हुनेछ ।

आजको विपन्न परिस्थितिको बेसावा बौद्धहरू व्यवहारतः बुद्ध हुँदैगएमा नेपालको कुनै पनि स्थिरता माथि आलोचना मात्र गर्नुको सट्टा उदाहरण प्रस्तुत गर्न सकिने होला । यसतर्फ ध्यान दिई सबै बौद्ध संस्थाहरूले सबै प्रकारबाट कार्यसमन्वय कायम गर्नु नितान्त आवश्यक देखिन्छ ।

वीर्य गतिवर्ष

अभिनन्दन समारोह

२०४१ कार्तिक ११ आनन्दकुटी :-

भिक्षु बुद्धघोष महाम्थविरले परियत्ति बुद्धशासनको दीर्घकालसम्म सेवा गर्नु भएको गुणलाई स्मरण गर्दै आनन्दकुटी विहार गुठीले भिक्षु बुद्धघोषलाई अभिनन्दन पत्र प्रदान गर्ने समारोह संघनायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महाम्थविरको सभापतित्वमा सम्पन्न भयो । उक्त समारोहमा आनन्दकुटी विहार गुठीका संस्थापक महानायक भिक्षु अमृतानन्दले भिक्षुहरू बढी हुँदा महान् हुने होइन परन्तु गुणो हुनुपर्छ । भगवान् गौतम बुद्धको समयमा ४२ जना अग्रश्रावक भिक्षुहरू थिए तापनि सद्गुण सम्पन्न सारिपुत्र महाम्थविर नै थिए । यसैले गुणको कदर गर्दा र गुण बखान गर्दा मात्र हेरी मात्र गर्नुपर्छ भन्नुहुँदैन नवक भिक्षुको उदाहरण अस्तुत गर्नुभई बुद्ध विषयका कुरामा विशद व्याख्या गर्नु भयो ।

बुद्धघोषको परिचय दिनुहुँदा भिक्षु कुमार काश्यपले भन्नुभयो कि वहाँ भित्री र बाहिरी दुबै व्यवहारमा समान हुनुहुन्छ । वि० सं० १९७८ मा जन्मभै दरबार हाईस्कूलबाट अध्यापन गुरु गरी कुशीनगरमा श्रामणेर हुनुभएका बुद्धघोषमा सहनशीलता, निष्पक्षता, विनय र शीलपालन निष्ठता चारवटै गुण निहित छ । २०२० सालमा परियत्ति लाभ गरी त्यसको केन्द्रीय परीक्षक

समेत भई बुद्ध शासनका लागि आफ्नो लामो समयसम्मको जीवन अर्पण गर्नु भएको छ ।

अभिनन्दन पत्र समर्पण गर्नुभएका आनन्दकुटी विहार गुठीका अध्यक्ष भिक्षु अश्वघोषले अभिनन्दन पत्र वाचन गर्दै त्यसको स्पष्ट व्याख्या सहित बुद्धघोषले सस्तो प्रकारको प्रचार प्रसारमा नलागी बुद्धशासनको सेवा गरिरहनुभएको छ भन्ने भिक्षु अमृतानन्दको भनाइलाई उल्लेख गर्नु भयो । वहाँले अठ स्पष्ट पार्नु भयो कि बुद्धधर्म अनुसार सनातना भनेको गुण भएका र नभएकालाई समान गर्ने भनेको होइन । त्रमेरले थकाँति हुँदा मान्यता राख्नुपर्छ भन्ने पनि छैन । अङ्गत्तर निकायका अनुसार विद्वान्हरूलाई योग्यतानुसार मात्र पदवी दिनु उचित छ । पदवी भनेको मागेर लिने होइन कसैले दिए पछि मात्र लिने कुरा हो । यसै सिद्धिलामा भिक्षु संघको देन उल्लेख गर्नुहुँदा महायानी देशमा ब्यबहारमा एकरूपता नभएको र थेरवादी देशमा एकरूपता भएको कुरा बताउनुभयो ।

अर्का भिक्षु ज्ञानपूर्णकले परियत्ति, प्रब्रिपत्ति र प्रतिवेद यी तीनै प्रकारका बुद्धशासनको शिक्षा भगवान् बुद्धको शासन चिरस्थाधी गर्नुपर्ने हुँदा प्रादुर्भाव भएको हो । परियत्ति शिक्षा र हिरहेको हुँदा प्रतिपत्ति र प्रतिवेद शासन र हिरहेको बताउनुभयो ।

अनगारिका धम्मवतीले परियत्ति नहुँदैन सक्कलि धम्म चयन गर्न जानेको हुँदैन । परियत्ति जग, प्रतिपत्ति तला र प्रतिवेद छाना हो भनी तुलनात्मक

व्याख्या गर्ने जस्ताई भन्दा छानालाई महत्त्व दिए झैं परिचितलाई कम महत्त्व ठानिने कुरामाथि असन्तोष व्यक्त गर्नुभयो । उहाँले कथाको रूपमा प्रवचन दिने र व्यापन गर्ने शिक्षा मात्र प्राप्त हुँदैनमा बुद्धशासन दृढ हुन सक्दैन भन्नुभयो ।

त्यस समारोहमा धर्मरत्न शाक्य, महेन्द्ररत्न शाक्य र त्रिरत्न मानन्धरले पनि परिचित शिक्षा विषयमा आफ्नाफनो मन्तव्य व्यक्त गर्नुभयो ।

प्रस्तुत र मनन प्रकट गर्नुहुँदै अभिनन्द पत्रले सम्मानित भिक्षु बुद्धबोधले जो मुकैले कमाएका जनमध्ये एक बौद्ध समाजको लागि छुट्याउने कुरा बौद्ध शिक्षा-मा छ । अन्य प्रायः देशहरूमा बुद्धशिक्षा अनिवार्य छ तर बुद्ध जन्मेको हाम्रो देशमा अनिवार्य गरिएको छैन भन्नुहुँदै परिचित शिक्षाको अध्ययन परिपाटीको विस्तृत विवेचना गर्नुभयो र आफू सम्मानित भएकोमा कृतज्ञता र हर्ष व्यक्त गर्नुभयो ।

अन्तमा आनन्दकुटी विहारगुठीका सचिव भिक्षु मैत्रीले धर्मवाद ज्ञापन गर्नुभएको थियो र समारोहमा उपस्थित सम्पूर्ण उपासक उपासिका महानुभावहरूलाई चियापान गराइएको थियो ।

वार्षिक सभा

२०४१ आश्विन १०, आनन्दकुटी:-

भिक्षु अनिरुद्धबाट पञ्चशील प्रार्थना भई आनन्द-कुटी विहारगुठीको वार्षिक समारोह सम्पन्न भयो । सभा-पतिको आसनबाट गुठीका अध्यक्ष भिक्षु बशबोधले आनन्दकुटी विहारगुठीको क्रियाकलाप आनन्दकुटीमा मात्र सौमित्र नभै भगवान्को धर्म प्रचारको लागि व्यापक कार्य भइरहेको छ भन्नुहुँदै गुठीका संस्थापक भिक्षु अमृतानन्दद्वारा रचित बौद्धग्रन्थहरू र आनन्दभूमि मासिक

पत्रिकाको प्रकाशनको उदाहरण प्रस्तुत गर्नुभयो । कस कार्यमा भिक्षुहरू मात्र नभै उपासकवर्गले पनि यसतर्फ सहयोग गर्नुपर्ने कुरा पनि व्यक्त गर्नुभयो ।

विहारगुठीका संस्थापक भिक्षु अमृतानन्दको सामुझ भएको त्यस समारोहमा गुठीका सचिव भिक्षु मैत्रीले २०४०-४१ को वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नु-भएकोमा सर्वसम्मतिमा अनुमोदन गर्नुभयो । उक्त समारोह-द्वारा २०३६ देखि २०३८ सम्म मुलतबीमा रहेको हिसाव भू पू. सचिव श्री तीर्थनारायण मानन्धरले ३२हीनाभित्र फर्कौट परिसम्पन्नका साथै श्री शील हार्दुर बज्याचार्य-लाई ०४१-०४२ को अडिटर नियुक्त गर्ने निर्णय गर्नुभयो । सो समारोहको अन्तमा विहार गुठी प्रति दानदातव्य गर्ने बानी बसाल्न उपस्थित महानुभावहरूबाट चम्पा संकलन गरिँदा रु. १२८५६- प्राप्त भएको छ । सो चम्पादात प्रति धर्म्यवादको प्रस्ताव पारित गरियो र अन्तमा जलपानका साथै समारोह विसर्जन भयो ।

स्वागत समारोह

२०४१ आश्विन २७, बुद्धविहार, काठमाडौं-

श्री ५ को सरकारको निमन्त्रणामा नित्रराष्ट्र चीनको स्वशासित क्षेत्र तिब्बतबाट नेपालको सद्भावना धर्मणमा आउनुभएका बौद्ध प्रतिनिधि मण्डलको सम्मान-मा धर्मोदय सभाले स्वागत समारोहको आयोजना गर्नुभयो । उक्त अवसरमा अभ्यासतवर्गको पदापेण हुनासाथ खाद्या-बढाएर बुद्धको मूर्ति अगाडि प्रार्थना गरी भिक्षु बुद्धबोध-बाट पञ्चशील प्रार्थना भयो ।

नेपाड तेन्जिङ अवतारी लामाको समापतित्वमा भएको उक्त समारोहमा सभापतिबाट बुद्धमूर्तिमा माल्या-पेण पछि गुम्बा तथा लामा बन्धस्थापन समितिका अध्यक्ष बाट अतिथिवर्गमा खादा अपेण गरियो । स्वागत भाषण

गर्भ धर्मोदय सभाका उपाध्यक्ष मणिहर्ष ज्योतिरे सन्-
१९५६ मा दौत्य सम्बन्ध अष्टदेखि नेपाल र तिब्बत बीच
सम्बन्ध मंग्रत भएको र दुवै देश शान्तिकामी भएको कुरा
बताउनुभयो ।

त्यस अवसरमा इतिहास र संस्कृतिका विद्वान्
सर्वमोहन जोशीले चीनमा प्रथम शताब्दीमा बौद्धधर्मको
प्रवेश भएको र तिब्बतमा ७ औं शताब्दीमा प्रवेश भएको
तथा नेपालमा प्रथम शताब्दीमा नै प्रवेश भएको कुरा
बताउनुहुँदै विश्वमा बौद्धग्रन्थमध्ये ठूलो पुस्तकालय
तिब्बतको ज्ञान्यपामा भएको र ठूलो सद्वर्ण पुष्करीक ग्रन्थ
पनि त्यहाँ भएको कुरा उल्लेख गर्नुभयो । नेपालबाट
८० जनाको प्रतिनिधित्व गरी जाने कलाकार अरनिको-
द्वारा स्वरूपा गम्बा बनाइएको कुरा पनि बहालै उल्लेख
गर्नुभयो ।

प्रा. आशारात्र शाक्यले तक्षशिला र तालन्दा
विश्वविद्यालयबाट आन्तरिकत ७ औं शताब्दीको मध्यतिर
आएको र अणुशक्तिबाट मुक्ति पाउन भगवान् बुद्धको
एष्टटै सन्देश उपयुक्त छ भन्नुभयो । जनवादी चीनका
स्यशास्त्रि क्षेत्र तिब्बतका सद्भावना प्रतिनिधिमण्डलका नेता
शेरा स्नेपो लुन्दप तोपगेले एक वर्षअघि दुई देश बीच
धार्मिक आवात जावत बढेको कुरा बताउनुका साथै दुई देशका
बीच धार्मिक सम्बन्ध बढोस् भन्ने कुरा व्यक्त गर्नुभयो ।

समारोहका सभापतिबाट अतिथिवर्गमा स्वयम्भू-
चैत्य उपहार प्रदान गरियो र धर्मोदय सभाका कार्य-
कारिणी सदस्य श्री भक्तिदास श्रेष्ठद्वारा धन्यवाद ज्ञापन
भई कार्यक्रम समाप्त गरियो ।

कठिन चीवरदान

कार्तिक १८, भो.त-

धनया ध्यानकुटी बिहारय धनया दायक समाया
आयोजनाय कठिन चीवरदान बौगु कार्य वसन्तकेसरी
शाक्यपाखे सम्पन्न जुल । शाक्यानन्द महास्थविरपाखे
शील प्रदान जुयाःलि भिक्ष बुद्धपोषपाखे बुद्धपूजा जल ।
उगु अवसरम् महानायक भिक्ष अमृतानन्द महास्थविर-
पाखे बुद्धधर्मय कठिन चीवरदानमा महत्त्वया नारय उपदेश
विया बिज्यासेलि कल्पवृक्षदान मं जुल । केशवकाजी बैखं
लसकुस त्वचु ब्यगु उगु समारोह ककःधायक बबबाल ।

रूपिं आजीवन ग्राहकपिं

कार्तिक २०, धानन्दकुटी-

आनन्दभूमिया आजीवन ग्राहकमध्ये पञ्चराज
शाक्य, पोष्टबन्स नं. १०५६ बे व अष्टरत्न शाक्य,
सुषर भ्नाइस रेडियो, भ्यूरोड बपम् जगु हु । माःवीगु
अंकय आनन्दभूमिया आजीवन ग्राहकपिगु नां
प्रकाशित व्वीगु हु । उगु इलय स्वीगु नां छुतय जगु
दःसा आनन्दभूमि कार्यालये तुरुन्त सुचं वियादीत सकल
ग्राहकवगं पिंके आनन्दभूमि पत्रिकाया पाखे इनाष याःगु
हु ।

अनिचचावत संखारा

कार्तिक ८, विशूली-

धनमा सुगतपुर बिहारम् विपश्यना ध्यान रबनेत
दयकगु १४ कू कोथामध्ये खक्या लागी मानव आधिक
स्वाहालि यानाविख्याह्य सपासिका मयजु वैवमाया शाक्य
५८ बेया वैसय् मद्गुली वस्पोलया पुण्यस्मृती पुष्यानुज्ञोषन
कार्य सम्पन्न जुल ।